

VERSLAG MIDWINTER ROOFVOGELTELLING 2014

Frank Sidler

In 2010 heeft de Vogelwacht Utrecht de "Midwintertelling roofvogels" in haar werkgebied – de provincie Utrecht – nieuw leven ingeblazen. In de periode van 8 tot en met 16 februari 2014 gingen we het veld in. Verslagen van de voorgaande jaren werden gepubliceerd in *De Kruisbek* (2010 jaargang 53 nr. 4, 2011 jaargang 54 nr. 4, 2012 jaargang 55 nr. 4 en 2013 jaargang 56 nr. 5).

Gebieden, afstanden, tellingen en tijden

Het werkgebied van de Vogelwacht Utrecht beslaat de provincie Utrecht en bij de aanvang in 2010 is gepoogd om met zoveel mogelijk waarnemers een vlakdekende telling uit te zetten. Er werd daarbij gekozen voor het gebruik van een topografische atlas. Iedere waarnemer of waarnemersgroep zette zijn route uit op een kaart uit de Grote Provincie Atlas Utrecht. Ondanks het grote enthousiasme bleven er meerdere kaarten of delen daarvan ongebruikt. Ook al deden er dit jaar weer meer dan zestig waarnemers mee, toch is de vlakdekkende telling nog niet voor 100% gelukt. Vooral de stedelijke gebieden bleven achter.

Verheugd waren we met de komst van drie nieuwe waarnemers. Een van hen sloot zich bij een bestaande groep aan, de andere twee gingen gezamenlijk op pad om de route te volgen van een koppel dat niet langer in staat was de activiteiten voort te zetten. Als de waarnemer het bij eerdere tellingen wenselijk achtte om naast de PTT-telling (Punt Transect Telling) die in alle gebieden wordt gedaan ook een LTT-telling (Lijn Telling) te houden, heeft hij die ook in 2014 uitgevoerd. Bij een LTT-telling worden de waarnemingen tussen twee opeenvolgende telpunten van de PTT-telling bijgehouden.

Er kwam geen nieuwe route bij, er vielen er helaas twee uit en slechts een klein aantal telpunten was om meerdere redenen dit jaar niet bereikbaar. Daarmee bleef de statistiek voor lengte van de route gehandhaafd: de kortste is zes, de langste vijftien kilometer. Tien van de drieëndertig routes werden aangevangen tussen negen en tien uur, zes op of na het middaguur. De inmiddels bekende fietser had voor zijn route van vijfendertig kilometer zeven uur en vijftig minuten nodig. Zijn tweede route van veertig kilometer nam acht uur en dertig minuten in beslag.

Waarnemingen in cijfers

Tijdens de PTT-telling werden 545 waarnemingen gedaan en bij de LTT-telling 100. Dat is in totaal 32 minder dan vorig jaar. De waarneming van een bruine kiekendief is een aparte vermelding waard. Deze soort wordt in het verdere verslag buiten beschouwing gelaten. In tabel 1 zijn de aantallen verdeeld over de PTT-telling, de LTT-telling en het totaal aantal exemplaren van beide tellingen, per soort voor het jaar 2014 weergegeven. Het jaar 2010 was een proefjaar waar in eerste instantie werd gekeken naar de mogelijke verschillen tussen een telperiode in januari en in februari. Die waren dusdanig dat besloten werd om slechts één telling per jaar te houden. Tijdens de evaluatiebijeenkomst later in het jaar werd

door een aantal waarnemers de beperking van de PTT-telling genoemd. Ze misten de mogelijkheid om de waarnemingen die buiten de telpunten werden gedaan, te vermelden. Daarom werd besloten om iedere waarnemer of waarnemersgroep vanaf 2011 de mogelijkheid te bieden om ook een LTT-telling te houden. Diegenen die alleen of voornamelijk in open gebied hun route hadden uitgezet, bleken daar geen behoefte aan te hebben. Voor diegenen die te maken hadden met zichtbeperkingen door bomen, struikgewas, bebouwing etc., was dit een welkome aanvulling.

	PTT 2014	LTT 2014	2014
Blauwe kiekendief	3	0	3
Buizerd	462	81	543
Havik	16	4	20
Ruigpootbuizerd	0	1	1
Smelleken	1	0	1
Sperwer	12	5	17
Slechtvalk	7	2	9
Torenavalk	44	7	51
Totaal	545	100	645

Tabel 1 Waarnemingen 2014 tijdens de PTT- en LTT-telling en het totaal per soort.

Trends??

Opvallend is dat nadat de blauwe kiekendief twee jaar niet werd waargenomen, er nu weer drie exemplaren werden gezien. Ruigpootbuizerd en smelleken sieren beide met één exemplaar de lijst. Het aantal waarnemingen van de havik is gestegen naar twintig, de sperwer laat met zeventien exemplaren een terugval zien ten opzichte van 2012 en 2013. Bij de torenvalk is er na 2013 opnieuw sprake van

Blauwe kiekendief - Bert Geelmuiden

een verminderd aantal waarnemingen. Het is nu rond de 55% van 2010. Het aantal buizerds wijkt nauwelijks af van de afgelopen jaren. Tabel 2 toont de aantallen van de PTT-telling per soort voor de jaren 2010-2014. In de laatste kolom staat de afwijking ten opzichte van het gemiddelde van de jaren 2010-2013.

Er zijn een paar negatieve maar ook enkele positieve afwijkingen. De blauwe kiekendief scoort met 3 exemplaren in 2014 minus zes. Uit de reeks blijkt dat dit cijfer sterk beïnvloed wordt door de hoge aantallen die in januari en februari 2010 werden waargenomen. We mogen aan de hand van de toenmalige weerssituatie en de beschikbaarheid van voedsel in de ons omringende landen aannemen, dat het tijdens die tellingen ging om extreem veel exemplaren die zich in ons gebied ophielden. Kijken we naar de periode van 2011-2013, dan scoort de blauwe kiekendief dit jaar juist positief.

De sperwer is dit jaar nog minder waargenomen dan in 2013 en zit acht exemplaren onder het gemiddelde. De torenvalk laat dit jaar opnieuw een daling zien. Het aantal exemplaren zit inmiddels 27 onder het gemiddelde. Maar ook voor de torenvalk geldt dat als we kijken naar de periode 2011-2013, deze "slechts" 14 onder het gemiddelde zit. Maar dat is in dat geval nog wel een afname met een kwart.

Zoals eerder aangegeven zijn er ook soorten die in de plus hebben gescoord. De havik werd 16 maal waargenomen en komt daarmee 5 boven het gemiddelde. Ook de slechtvalk laat met 7 waarnemingen een plus van 3 zien.

	Jan 2010	Feb 2010	2011	2012	2013	2014	+/- t.o.v. gemiddelde
Blauwe kiekendief	27	17	3	0	0	3	-6
Buizerd	477	478	488	471	481	462	-17
Havik	7	13	13	12	10	16	+5
Ruigpootbuizerd	3	2	0	1	2	0	-1
Smelleken	3	0	0	0	2	1	0
Sperwer	22	23	12	26	18	12	-8
Slechtvalk	2	6	1	6	6	7	+3
Torenvalk	94	89	54	72	48	44	-27
Totaal	635	628	572	588	567	645	

Tabel 2 Aantal waarnemingen per soort van de PTT-tellingen over de jaren 2010-2014 en het verschil in aantallen van 2014 t.o.v. het gemiddelde van de 5 tellingen uit de periode 2010-2013.

Voorzichtigheid is geboden met de interpretatie van het totaal aantal waarnemingen (PTT + LTT) uit 2014 met die van de voorgaande jaren zoals weergegeven in tabel 3. De cijfers van de jaren 2011-2014 betreffen namelijk het totaal aantal waarnemingen van de PTT- en die van de LTT-tellingen samen. De tellingen van 2010 daarentegen zijn alleen PTT-tellingen. Ondanks dat nodigen de cijfers wel uit om ook hier te kijken naar de verschillen ten opzichte van het gemiddelde.

	Jan 2010	Feb 2010	2011	2012	2013	2014	+/- t.o.v. gemiddelde
Blauwe kiekendief	27	17	3	0	0	3	-6
Buizerd	477	478	545	540	570	543	+ 19
Havik	7	13	13	15	17	20	+8
Ruigpootbuizerd	3	2	0	1	2	1	-2
Smelleken	3	0	0	0	2	1	0
Sperwer	22	23	12	31	22	17	-5
Slechtvalk	2	6	2	6	9	9	+4
Torenvalk	94	89	56	81	55	51	-24
Totaal	635	628	631	674	677	645	

Tabel 3 Totaal aantal waarnemingen per soort over de jaren 2010-2014 en het verschil in aantallen van 2014 t.o.v. het gemiddelde van de 5 tellingen uit de periode 2010-2013.

De blauwe kiekendief scoort min 6 over het gemiddelde van 2010-2013 maar juist plus 2 als we kijken naar de periode 2011-2013. De vermoedelijke reden is eerder aangegeven. Voor de buizerd is dat respectievelijk plus 19 en min 10. De havik laat een plus 8 en een plus 6 zien. Voor de ruigpootbuizerd komen we uit op minus 2 tegen plus 1. Sperwer scoort in beide vergelijkingen minus 5 en de slechtvalk een plus 4 en een plus 3. De torenvalk blijft de grote verliezer met minus 24 en minus 13.

Torenvalk - Jan van der Greef

Welke soort treffen we waar?

De waarnemers worden gevraagd om op het telformulier op ieder telpunt de biotoop in te vullen. Aan de hand van die gegevens is het mogelijk om van iedere waarneming vast te stellen in welke biotoop die werd gedaan. Conform de handleiding werden zes biotopen gehanteerd: bos, nat natuurlijk, droog natuurlijk, bouw- en weiland, bebouwd en water.

Tabel 4 geeft de verdeling van de diverse soorten roofvogels over de zes biotopen weer. Per biotoop is in de eerste kolom het aantal exemplaren per soort af te lezen. In de tweede kolom staat het percentage van het totale aantal van de betreffende soort voor dat biotoop.

PTT	Bos		Nat natuurlijk		Droog natuurlijk		Bouw- en weiland		Bebouwd		Water		Aantal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Blauwe kiekendief	0	0	0	0	0	0	3	100	0	0	0	0	3
Buizerd	47	10	10	2	11	2	377	82	9	2	8	2	462
Havik	3	19	0	0	0	0	13	81	0	0	0	0	16
Ruigpoot- buizerd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smelleken	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0	0	0	1
Sperwer	1	8	0	0	0	0	10	83	1	8	0	0	12
Slechtvalk	0	0	0	0	0	0	7	100	0	0	0	0	7
Torenavalk	1	2	1	2	1	2	39	89	2	5	0	0	44
Totaal	52		11		12		450		12		8		545

Tabel 4 Voorkomen van verschillende soorten binnen de diverse biotopen tijdens de PTT-telling.

Bij de LTT-telling werd telkens de biotoop tussen de twee opeenvolgende telpunten van de PTT-telling vastgesteld. Zo is het mogelijk om ook voor deze trajecten aan te geven aan welke biotoopomschrijving zij voldoen, welke vogels er werden aangetroffen en hoe groot het percentage vogels is ten opzichte van het totaal. Dit wordt in tabel 5 weergegeven.

LTT	Bos		Nat natuurlijk		Droog natuurlijk		Bouw- en weiland		Bebouwd		Water		Aantal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Blauwe kiekendief	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buizerd	27	33	5	6	1	1	46	57	2	2	0	0	81
Havik	2	50	1	25	1	25	0	0	0	0	0	0	4
Ruigpoot- buizerd	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0	0	0	1
Smelleken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sperwer	0	0	2	40	0	0	3	0	60	0	0	0	5
Slechtvalk	0	0	0	0	0	0	2	100	0	0	0	0	2
Torenvalk	0	0	0	0	0	0	7	100	0	0	0	0	7
Totaal	27		8		2		60		2	0	0	0	100

Tabel 5 Voorkomen van verschillende soorten binnen de biotopen tijdens de LTT-telling.

Tabel 6 geeft de verdeling van de zes biotooptypen aan over de telpunten tijdens de PTT-telling en de trajecten bij de LTT-telling. Kijken we naar het percentage voorkomen van biotoop ten opzichte van de waarnemingen, dan is het niet verwonderlijk dat in de PTT-telling 82% van de vogels werd gezien in de biotoop "bouw- en weiland". Deze biotoop maakt immers 73,3% uit van het totaal. Hetzelfde geldt voor de LTT-telling. Hier werd 59% van de waarnemingen gedaan in de biotoop bouw- en weiland. Hier maakt deze biotoop 68% van het totaal uit.

	Bos	Nat	Droog	Bouw	Bebouwd	Water	Totaal
PTT	91	10	16	493	48	15	673
LTT	66	8	9	207	14	1	305
Totaal	157	18	25	700	62	16	978

Tabel 6 Verdeling van biotooptypen over de telpunten bij de PTT-telling en over de trajecten bij de LTT-telling.

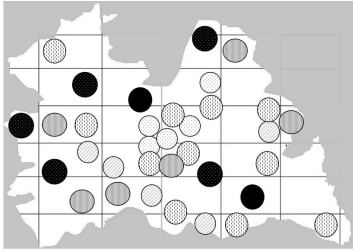
Verspreiding over de provincie

Er zijn twee series diagrammen opgenomen. De eerste serie is die van de PTT-telling, de tweede van de LTT-telling. De diagrammen geven per soort de waargenomen exemplaren. Er is weer voor dezelfde systematiek gekozen als in de afgelopen jaren. Vergelijking van de diagrammen is dus één op één mogelijk.

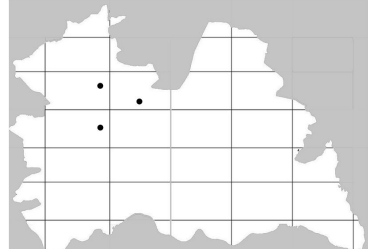
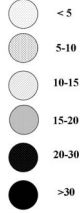
Voor het diagram van de buizerd is gebruikgemaakt van symbolen. Deze geven in een oplopend bereik van 0 tot 5, 5 tot 10, enzovoorts het aantal exemplaren weer

dat in het betreffende gebied werd geteld. Zie de legenda naast het diagram.
 Bij alle overige diagrammen geldt dat iedere stip één exemplaar weergeeft. De stippen staan geplaatst in het gebied dat door de waarnemer(sgroep) is bezocht en geven dus niet het exacte telpunt (PTT-telling) of het juiste traject (LTT-telling) aan waar de vogel werd gezien.

Puntdiagrammen PTT-telling

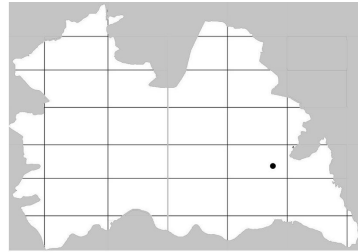
buizerd

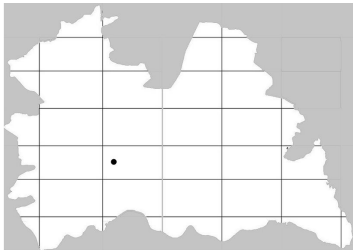
blauwe kiekendief

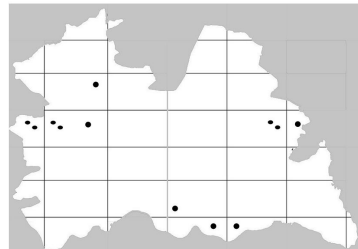
havik

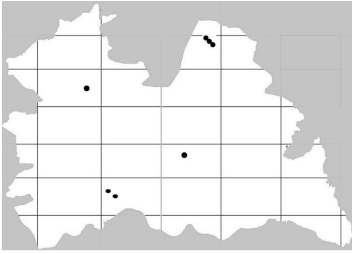
ruigpootbuizerd

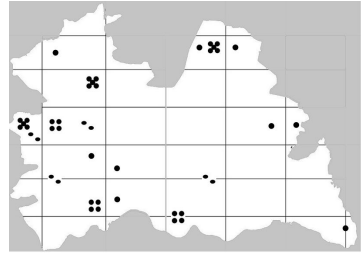
smelleken

sperwer

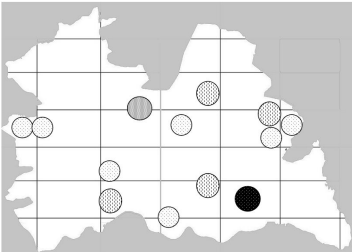

slechtvalk

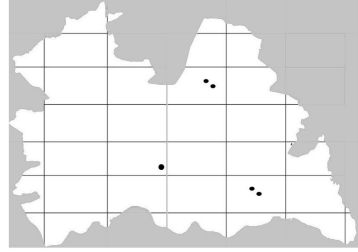

torenvalk

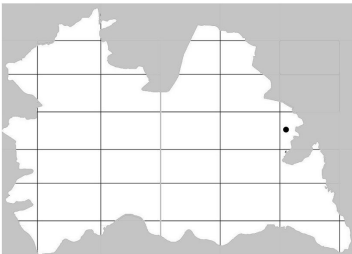
Puntdiagrammen LTT-telling

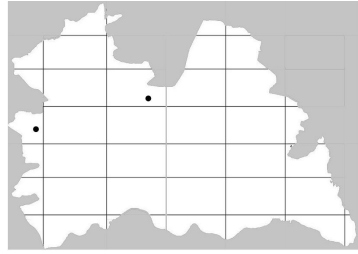
buizerd

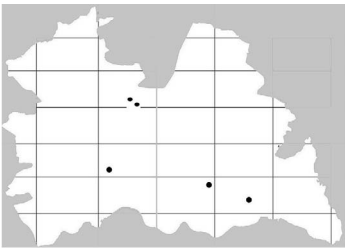
havik

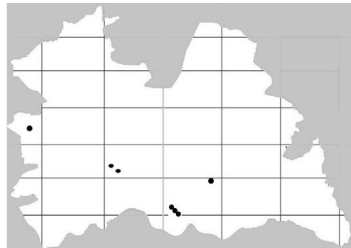
ruigpootbuizerd

slechtvalk

sperwer

torenvalk

Dank

Bemoedigend was het, dat er weer kon worden gerekend op de inzet van het legertje van waarnemers. Plezierig was het om drie nieuwe liefhebbers aan de groep toe te mogen voegen. Geweldig was het dat Frits Franssen opnieuw de rekenkamer wilde bemensen en zorgde voor prachtige actuele tussenstanden op onze website (www.vogelwacht-utrecht.nl).

Het zou fijn zijn als dezelfde trouwe ploeg zich ook in de winter van 2015 wil inzetten. De periode waarin geteld gaat worden, staat al vast: zaterdag 7 tot en met zondag 15 februari 2015.

Buizerd met rat – Jan van der Greef

Literatuur

Boele, A. Handleiding Punt Transect Tellingen project - herziene uitgave 1998 t.b.v. nieuwe waarnemers. CBS & SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen, 1998.

Wolters-Noordhoff. Grote Provincie Atlas Utrecht, 1989.

Franssen, Frits en Frank Sidler. Midwinter Roofvogeltelling 2010. Een geslaagde Vogelwachtactiviteit, *de Kruisbek*, jaargang 53, nr. 4.

Sidler, Frank. Midwinter Roofvogeltelling 2011, *de Kruisbek*, jaargang 54, nr. 4.

Sidler, Frank. Midwinter Roofvogeltelling 2012, *de Kruisbek*, jaargang 55, nr. 4.

Sidler, Frank. Midwinter Roofvogeltelling 2013, *de Kruisbek*, jaargang 56, nr. 5.